

ΑΝΗΣΥΧΗΤΙΚΕΣ ΜΟΥΣΕΣ

*...Μητέρα, μ' έστελνες σε μαθήματα πιάνου
και παίνευες τ' αραμπέσκ μου και τις τρίλιες μου
κι ας έβρισκε κάθε δάσκαλος το ύφος μου
παράξενα στεγνό παρά τις κλίμακες
και τις ώρες εξάσκησης, τ' αυτί μου
εντελώς κουφό και ναι, ανεπίδεκτο μάθησης.
Έμαθα, έμαθα, έμαθα απ' αλλού,
από μούσες που δε νοίκιασες εσύ, αγαπητή μητέρα...*

Σύλβια Πλαθ, «Οι Ανησυχητικές Μούσες», 1957

Η συγκροτημένη προσπάθεια άρσης των αυστηρών κανονιστικών προτύπων που επιβάλλουν η οικογένεια, η παράδοση και το πολιτισμικό πλαίσιο, και η διαμόρφωση μιας πολυσυλλεκτικής ταυτότητας δομούν τον αφηγηματικό άξονα τόσο του ποιήματος της Σύλβια Πλαθ όσο και της ομότιπλης έκθεσης που πραγματοποιείται στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης, ενταγμένη στο πρόγραμμα του ΥΠΠΟΤ Θεσσαλονίκη – Σταυροδρόμι Πολιτισμών.

Η έκθεση παρουσιάζει έργα επτά σύγχρονων γυναικών καλλιτεχνών που κατάγονται από χώρες του Αραβικού Κόσμου και της Μέσης Ανατολής, αν και λόγω ιστορικών και πολιτικών συνθηκών υποχρεώθηκαν να απομακρυνθούν από τον τόπο καταγωγής τους και να εγκατασταθούν σε χώρες του δυτικού κόσμου, μόνιμα ή παροδικά. Αξιοποιώντας ένα ευρύ φάσμα εικαστικών μέσων (φωτογραφία, βίντεο, σχέδιο, εγκατάσταση, ζωγραφική, περφόρμανς), οι καλλιτέχνιδες Ντιάνα Αλ Χαντίντ, Μαχίντα Κατάρι, Χαϊβ Καχραμάν, Λάρα Μπαλάντι, Ζουλίκα Μπουαμπντελάχ, Ζινέμπ Σεντίρα και Μόνα Χατούμ συνθέτουν το αίσθημα της απειλής και της υποδόριας ανησυχίας με τη θελκτικότητα της καλοσχεδιασμένης φόρμας. Η αλληγορική εικόνα της ανησυχητικής μούσας -η αρχική έμπνευση της οποίας ανάγεται στον μεταφυσικό ζωγράφο Τζόρτζιο Ντε Κίρικο- λειτουργεί ως συμβολική αναπαράσταση της ελευθερίας του καλλιτέχνη να «προσκαλεί διαφορετικές μούσες», να κινείται δηλαδή επιλεκτικά ανάμεσα σε ποικίλες παραδόσεις, ενσωματώνοντας, απορρίπτοντας ή μεταπλάθοντας

όσα στοιχεία κρίνει απαραίτητα από τις κουλτούρες με τις οποίες συνδιαλέγεται στο έργο του.

Το αυτοβιογραφικό ίζημα στο έργο των γυναικών καλλιτεχνών που συμμετέχουν στις «Ανησυχητικές Μούσες» αναδεικνύει πτυχές μιας ταυτότητας που διατηρεί στοιχεία του παρελθόντος, θέτοντάς τα σε διαρκή επαναδιαπραγμάτευση με τις προσλαμβάνουσες του παρόντος και τον οραματισμό του μέλλοντος. Δεν πρόκειται για νοσταλγία μιας συνθήκης που έχει οριστικά απωλεσθεί, αλλά για ζώσα πραγματικότητα που συνδιαμορφώνει μια ρευστή, υπό συνεχή τροποποίηση υποκειμενικότητα. Ένα πολύπλοκο πλέγμα κοινωνικών διαμεσολαβήσεων, σχέσεων εξουσίας και αντίστασης ορίζουν την προσωπική στάση της καθεμίας απέναντι στην εμπειρία του εκτοπισμού, της μετοίκησης και της διασποράς στη σύγχρονη μετα-αποικιακή και παγκοσμιοποιημένη συνθήκη. Τα έργα που παρουσιάζονται στην έκθεση προτείνουν διαφορετικές εκδοχές σωματικής εμπλοκής σε καινοφανείς μνημονικούς τόπους και αρθρώνουν με «ανορθόδοξα» εικαστικά μέσα την υπέρβαση της συγκυριακής αναγκαιότητας σε καθολικές και εξίσου ιδιωτικές αφηγήσεις.

Συραγώ Τσιάρα, επιμελήτρια έκθεσης